

Az EP-ben is terítéken az ügynökkérdés

2012.02.28

A Sandra Kalniete, Lettország egykori külügyminisztere, néppárti európai parlamenti képviselő által vezetett Reconciliation of European Histories (Az Európai Történelmek Kibékítése) munkacsoport felkérte Hankiss Ágnes fideszes EP-képviselőt, előadásában mutassa be, hogy a posztkommunista országokban hogyan áll az irattárak helyzete és hol, milyen lehetőség nyílik a kommunista titkosszolgálati múlt megismerésére.

Hankiss Ágnes elmondta, hogy az általa alapított és vezetett Hamvas Béla Kultúrakutató Intézet több, mint tíz éve foglalkozik a kommunista titkosszolgálat működésének a feltárásával. E tapasztalatok birtokában felhívta a figyelmet arra, hogy nagyon érzékeny, ellentmondásokkal és kérdőjelekkel terhelt problémához nyúlunk.

Kiemelte, hogy a német gyakorlat bár irigylésre méltó, valószínűleg több, mint húsz éves késlekedéssel nehezen utánozható. Modellértékűnek nevezte viszont a Lengyelországban kialakított megoldást, ahol létrehozták a Nemzeti Emlékezet Intézetét. Az intézet és a hozzátartozó archívum ötvözi az igazságtételi és a kutatási-oktatási feladatokat. Az iratokhoz történő hozzáférés különbözik a kérelmező státusza és a dokumentum típusa szerint. Bár nemzetbiztonsági szempontból a titkosszolgálatok és a minisztériumok korlátozhatják a dokumentumokhoz való hozzáférést, ezt azonban csak a Nemzeti Emlékezet Intézet elnökével egyetértésben tehetik. Hasonló elveket követ Csehország gyakorlata is: a lengyel modellhez hasonló struktúrában és igen sikeresen teremtette meg az egyensúlyt a hozzáférés és az adatvédelmi garanciák között, ahogy a cseh levéltár munkatársa kiemelte.

Andrey Kovatchev EP-képviselő, a bolgár néppárti delegáció vezetője példaként említette, hogy az átvilágítások során Bulgáriában a diplomáciai testület 45%-ánál találtak érintettséget. A beszélgetés lezárásaként többen hangsúlyozták, hogy az állambiztonsági múlt iratanyagai közös európai örökségünk részét képezik.

Hankiss Ágnes felhívta a figyelmet arra, hogy mivel a rendszerváltáskor számos országban, így Magyarországon is komoly iratmegsemmisítések történtek, a kommunista titkosszolgálati múlt nyilvánossá tétele nem történhet kapkodó módon és kampányszerűen. Mélyreható helyzetfeltárás és megfelelő személyiségi jogi garanciák kiépítése szükséges ahhoz, hogy az állambiztonsági múlt dokumentumainak nyilvánossá tétele katarikus megújulást és ne romboló társadalmi konfliktusokat gerjesszen.

Reconciliation of European Histories Group briefing